

АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ

Успішний розвиток сучасного торговельного підприємства залежить від ефективного формування та використання його фінансових ресурсів, удосконалення системи управління фінансовими ресурсами, що забезпечить стабільне функціонування та динамічний розвиток торговельних підприємств в Україні.

Проведений аналіз динаміки та структури формування фінансових ресурсів підприємств роздрібної торгівлі в Україні за останні 5 років, засвідчив вкрай низьку питому вагу власного капіталу та дуже високу частку позикового капіталу в загальній структурі джерел формування фінансових ресурсів підприємств роздрібної торгівлі у порівнянні з іншими видами економічної діяльності.

Так, на початок 2012 року частка власного капіталу підприємств торгівлі становила 10,99%, а протягом року (на початок 2013 р.) знизилася до 9,57% (-1,42%). У той же період спостерігається збільшення питомої ваги поточних зобов'язань: з 74,78 до 76,21% (+1,43%). Загалом, частка довгострокових та поточних зобов'язань, куди відносяться довгострокові та короткострокові кредити банків, поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги та за розрахунками, на початок 2012-2013 років в підприємствах роздрібної торгівлі складала 88,4...89,85% (+ 1,45%).

Темпи зростання довгострокових та поточних зобов'язань підприємств роздрібної торгівлі України випереджали темпи зростання власного капіталу. Так, за період з 1.01.2009 по 1.01.2013 роки довгострокові зобов'язання зросли на 56,51% (54806,3 млн грн), поточні зобов'язання – на 68,22% (343986,1 млн грн), у той же час, власний капітал – на 50,21% (35608,3 млн грн).

Аналіз структури та динаміки джерел фінансових ресурсів, що формували капітал підприємств роздрібної торгівлі в Україні за досліджуваний період (2009-2013 рр.), свідчить про яскраво виражену диспропорцію між власним та позиковим капіталом у структурі фінансових ресурсів. Особливості ведення бізнесу торговельними підприємствами України суттєво вплинули на формування структури джерел їх капіталу, де співвідношення між власними та позиковими фінансовими ресурсами становить приблизно як 10 до 90% і є далеким від оптимальної структури капіталу, яка б забезпечувала фінансову стійкість даних підприємств.

За даними НБУ обсяг кредитів, отриманих підприємствами торгівлі за 2012-2013 роки, становив 624,6 млрд грн, що сформувало майже половину загального обсягу кредитів нефінансових корпорацій у зазначеному періоді. Торговельні компанії активно користуються овердрафтами та кредитами на поповнення обігових коштів. Переважна частина їх кредитного портфелю представлена короткостроковими кредитами: майже 67% їх портфелю складають кредити з терміном погашення до 1 року, 26,7% – від 1 до 5 років.

Залучення того чи іншого джерела фінансування пов'язано для підприємства з певними витратами. Загальна сума коштів, яку необхідно сплатити за використання певного обсягу фінансових ресурсів, є ціною або вартістю капіталу, яка певною мірою визначається наявними у підприємства можливостями вибору джерел фінансування. Оцінка вартості капіталу підприємства дуже корисна для порівняльного аналізу ефективності авансування коштів у його діяльності, а також для здійснення його власної інвестиційної політики. Така оцінка поступово здійснюється в кілька етапів: оцінка вартості власного капіталу; оцінка вартості позикового капіталу; оцінка середньозваженої ціни капіталу.

Кожне торговельне підприємство в практичній фінансовій діяльності повинно досягти оптимального співвідношення між джерелами фінансування, оскільки структура капіталу впливає на його ціну. Оптимальною структурою фінансових ресурсів вважається таке співвідношення між власним і позиковим капіталом, яке забезпечує оптимальне поєднання ризику і дохідності для підприємства, максимізує його ринкову вартість, сприяє високому рівню платоспроможності та фінансової стійкості.

Для визначення оптимальної структури фінансових ресурсів підприємств торгівлі важливе значення мають два основних показники: коефіцієнт фінансової незалежності, який характеризує частку власного капіталу в загальній сумі капіталу, авансованого у діяльність та коефіцієнт фінансового левериджу, який показує залежність підприємства від позикового капіталу і визначається відношенням суми позикового капіталу до власного капіталу.

У процесі формування фінансових ресурсів підприємствам роздрібної торгівлі необхідно визначити оптимальну структуру їхніх джерел і в кожному конкретному випадку детально аналізувати доцільність залучення довгострокових та короткострокових позикових коштів з урахуванням їх ціни та фінансових ризиків, а також їх впливу на дохідність, платоспроможність та фінансову стійкість торговельного підприємства.